

September

Han kjente seg utafor. Han forsto ikke slikt. Der sto Vera og lot som ingen ting, og gjorde uten videre bruk av at han ville ikke sladre. Det var vondt. Han visste meget godt at han følte annerledes for Vera enn han burde, men det betydde ikke noe, for heller ikke i velmaktsdagene sine ville han gjort noet slikt som Røde Fane. Nå var han bare en døende mann som elsket en kvinne fordi hun var snill. Per burde vært sønnen hans —.

Nei, han ville aldri gitt etter for slike kjensler, han hadde prov for det òg. Nere i Indiana hadde han hatt en slik brann i blodet, et års ti før kona dødde. Det hadde vært så reint umulig, men han var ikke den som skjemte seg ut. Det visnet vekk fordi han gjorde seg hard, og da han satt ved liket til kona, hadde han takket gud som hadde skånet dem for slikt. Gjort seg hard, jo, men det hadde også vært noe sjølsagt. En leika seg ikke med det som *bar*. Det var nok slik at når en skulle reise fra

denne verda var gleden størst over det en ikke hadde gjort.

Men denne nederlenderen? Onkel Frans skyldte på moderne tier og fremmede folkeslag. De kunne være harde og dyktige nok. Det var ikke noe å si på Røde Fane slik. Ikke på Vera heller. Men det var folk som ikke tenkte langt, de så ikke etter den hendinga som måtte følge hendinga av i dag. Det fikk være så at byfolk hadde det slik, men faren til Vera hadde en odel på et halvt årtusen under hendene sine. Hun kom av en slekt som var vant til å tenke femti år fram i tia. Han husket når han hadde vært med farfaren til Vera på blinking, for en tredve år sia nå — øynene til gamlingen som *så* skogen om hundre år, og hadde den i tankene hver gang han blinket et tre. Hvordan han kunne pusle om en fingerstor gran som en ufødd sønnesønn skulle hogge. Akk, hva skulle vi i Amerika? Han hadde hørt noe liknende om franske vinbønder som solgte for det daglige brød av de lagerne som lå etter fedrene, levde av arbeid som var gjort av generasjoner som var støv på kirkegårdene. Selv sleit de seg like trufast ut for ufødte barnebarn. Et slikt liv hadde ro og lys og mening. Her var han utafor. Da faren til Vera tok hand om garden, hadde Frans og en annen bror fått sitt, men ikke etter skrevne lover som kunne kledd garden naken, for det var *garden* som skulle stå. Her var alt så annerledes. Røde Fane braut seg inn i et lykkelig hjem og smadret det for moro, i lag

med den som skulle stått bevæpnet ved døra. Det var ikke lenger vei forbi katastrofen. Hvis Vera sluttet med Røde Fane nå, betydde det ingenting. Emil ville få greie på det likevel. Hva var det som hadde brutt seg vei i sjela hennes? Han syntes at det langt borte i tankene hans lå liksom en demring, et bleikt lys av forståelse, men det ville ikke forme seg, ikke ta ord. Var det ikke noen dunkle sagn i slekta? Han kunne ikke få tak i det nå, men syntes med en gang han hadde hørt noe som barn, ville og mørke ting som var hendt — hor og drap, for noen hundre år sia —.

Hvis det ikke var fordi han grudde seg for reisa, kunne han tenke seg å dra hjem nå. Men han hadde skrekk for toget, det ga ham store smerter, og han var vant til lægen her, mannen hadde et lune som Onkel Frans likte. På den lange reisa til Norge skulle det flere nye læger til, og han måtte la seg tappe oftere når han ikke levde i ro. Han trudde ikke livet holdt til det. Hjertet hadde for mye mas alt nå — men dette var ikke et sted å dø, når det skulle gå slik med Vera og Emil. Og Per? Ved tanken på ham ble han syk. Vera måtte være gal.

Mot alt det som hendte nå kom det en lunhet i tanken på døden, døden hjemme. Der hadde jorda hatt en varme i seg om vinteren òg, når den lå stiv under frosten. Den hvilte seg bare, og var den samme gode jord. Her gikk en og så surt til jorda på denne tia når den var til ingenting. Jorda var

noe fiendtlig den òg her i dette fremmede landet. Liksom alt det andre var den noe en sloss med og pinte penger av, uten vennlige tanker og uten takk. Det var ikke blitt igjen *noe* av det en hadde drømt, ikke av det vonde engang, for det vonde hadde iallfall vært stort i tanken, noe som krevde veldig kamp. Det var grå hverdag alt sammen. Sammenhengen med slekta og med jorda var vekk. Det var ikke noe orntli å dø ifra. Han hadde da også lest om gangsters som dødde med bare et ergerlig grin —.